

Magyar Nemzet

2011.02.26

Ebreneszánsz

34. oldal

A kutyák viselkedésvizsgálata

Amikor 1994-ben elkezdődött a kutyák viselkedésének kutatása az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) etológia tanszékén Csányi Vilmos vezetésével, alig végeztek hasonló vizsgálatokat a világon. Akkor az volt az általános vélemény, hogy a kutya magatartása a házasítás során annyira "mesterségesse" vált, eltorzult, hogy nincs értelme foglalkozni vele. A közvélekedés azóta sokat változott, ma már számos helyen vizsgálják a kutyák viselkedését, az ELTE kutatói azonban továbbra is vezető szerepet játszanak ebben.

A kutatócsoport vezetését csakhamar Miklósi Ádám, a tanszék jelenlegi vezetője vette át, aki három évvel ezelőtt könyvet írt a kutya magatartásáról, törzsfjlődéséről és gondolkodásáról. Minthogy a téma ma már a nemzetközi tudományos érdeklődés fókuszában van, a könyv akkor angolul jelent meg az Oxfordi Egyetem kiadójánál, és csak nemrég magyarul A kutya viselkedése, evolúciója és kogníciója címmel.

Bár a kutyák etológiai vizsgálata csak az utóbbi egy-két évtizedben nyert létjogosultságot, már Darwin is felfigyelt kivételes képességeikre, és a kezdetektől részei voltak a kísérleti pszichológusok eszköztárának. Ebben nem kis szerepe volt az 1904-ben Nobel-díjat kapott Ivan Pavlovnak, akinek nyálelválasztási kísérletei nyomán a feltételes reflex talán a legközismertebb magatartási reakcióvá vált. A kutya e kísérletek miatt a laborban dolgozó pszichológusok egyik kedvenc kísérleti alanya maradt, de az állatok természetes környezetükben mutatott viselkedését kutató etológusok figyelmét sokáig nem keltette föl.

Pedig a kutya tanulmányozása korántsem önmagáért való dolog. Miklósi Ádám könyvében bemutatja, hogy a viselkedésvizsgálat révén az emlősök, közöttük az ember magatartásának általános jellegzetességeire deríthetünk fényt, és a mögöttük rejlő evolúciós hajtóerők is kutathatóvá válnak. A kötet szakkönyv és ismeretterjesztő munka egyben. Bár a tudományos közleményekben megszokott pontossággal idézi a kísérletek körülményeit és eredményeit, a téma mégis közérthető. Nálunk rengeteg háznál, sőt lakótelepi lakásban is laknak kutyák, így szinte mindenkinek vannak személyes élményei a viselkedésükről.

Az etológusok emiatt népszerűek a laikusok körében, gyakran szerepelnek a televízióban, újságokban.

Vannak kutatók, akik fanyalogva fogadják ezt a jelenséget. Szerintük a kutya viselkedésvizsgálata legfeljebb időtöltésnek jó, de az eredményekből vajmi keveset profitálhat az emberiség. Eközben az ő bonyolult, a megértéshez is alapos tudást igénylő munkájuk érdektelen marad a közvélemény számára, pedig talán új gyógyszer kifejlesztéséhez vezethet. Van némi igazság ebben az érvelésben, bár ilyen alapon rengeteg tudományterületet lehetne a haszontalanság címkéjével illetni. Ha ma arról hallanánk, hogy egy szerzetes szabad idejében a kolostor kertjében termesztett borsót keresztezi, majd újra és újra megszámlolja, hogy hány piros és hány fehér virágú növény hajtott ki a magokból, hóbortosnak gondolnánk. Ma már senki sem vonja kétségbe, hogy Gregor Mendel felfedezései indították el a genetika ma tapasztalható forradalmát.

(Miklósi Ádám: A kutya viselkedése, evolúciója és kogníciója. Typotex Kiadó, Budapest, 2010. Ára: 4500 forint)

Képaláírás: A pszichológus kedvenc kísérleti alanya